

BÁO CÁO ĐỘ ÁN

MÔN HỌC: MÁY HỌC

ĐỀ TÀI

PHÂN LOẠI CHỮ VIẾT TAY TIẾNG VIỆT CÓ DẦU

Giảng viên hướng dẫn: Lê Đình Duy

Phạm Nguyễn Tường An

Sinh viên thực hiện: Đỗ Trọng Khánh - 19521676

Võ Phạm Duy Đức – 19521383 Trịnh Công Danh - 19521326

Lóp: CS114.L21.KHCL

CS114.L22.KHCL

Thành phố Hồ Chí Minh, ngày 10 tháng 7 năm 2021

MỤC LỤC

		Trang
I. (	GIỚI THIỆU ĐỀ TÀI	3
1.	Tổng quan về đề tài	3
2.	Mô tả bài toán	3
II. N	MÔ TẢ VỀ BỘ DỮ LIỆU	3
1.	Cách thu thập dữ liệu	3
2.	Phân chia dữ liệu	8
III.	XỬ LÝ DỮ LIỆU VÀ XUẤT TRÍCH ĐẶC TRƯNG	9
1.	Tiền Xử lý dữ liệu	9
2.	Xử lý dữ liệu	10
2	2.1. Sử dụng kỹ thuật HOG để trích xuất đặc trưng của ảnh	10
	2.1.1. Giới thiệu về thuật toán HOG	10
	2.1.2. Tính toán gradient	10
	2.1.3. Các bước tính HOG	11
IV.	CÁC MÔ HÌNH SỬ DỤNG	14
1.	Thực nghiệm trên Logistic Regression	14
2.	Thực nghiệm trên Support vector machine (SVM)	14
3.	Thực nghiệm trên Multi layer Perceptron (MLPClassifier)	15
V. H	ĐÁNH GIÁ KẾT QUẢ	15
1.	Model Logistic Regression	16
2.	Model SVM	16
3.	Model Multi layer Perceptron (MLPClassifier)	17
VI.	KẾT LUẬN VÀ HƯỚNG CẢI THIỆN	18
1.	Kết luận chung	18
2.	Các hướng cải thiện bài toán	18
VII	ΤὰΙΙΙΕΊΙ ΤΗΔΜ ΚΗἆΟ	10

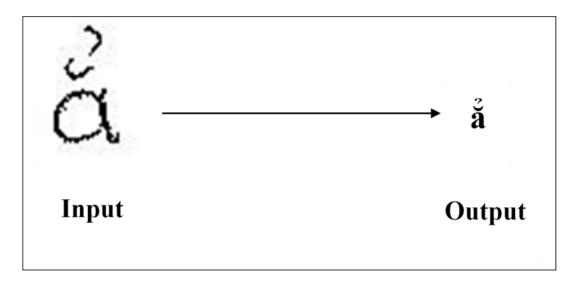
I. Giới thiệu đề tài

1. Tổng quan về đề tài

Bài toán nhận diện chữ cái viết tay mang lại một lợi ích rất lớn cho con người trong các hoạt động thường ngày. Nhưng trước khi giải quyết được bài toán lớn đó thì chúng ta phải giải quyết được một bài toán nhỏ khác đó là phân loại chữ cái viết tay. Đã có khá nhiều nghiên cứu về đề tài phân biệt chữ viết tay nhưng nhận diện chữ cái Tiếng Việt viết tay hiện nay vẫn chưa nhiều. Đó là lý do nhóm quyết định thực hiện đề tài này.

2. Mô tả bài toán

- Bài toán này thuộc lớp bài toán phân loại, có tổng cộng 89 lớp đại diện cho 89 chữ cái tiếng Việt viết thường bao gồm cả các dấu phụ (sắc, huyền, hỏi, ngã, nặng).
- Đầu vào của bài toán là một tấm ảnh trong đó có chứa đúng một chữ cái tiếng Việt viết thường.
- Đầu ra là kết quả dự đoán chữ cái tương ứng với tấm ảnh đó.

Hình 1: Mô phỏng bài toán

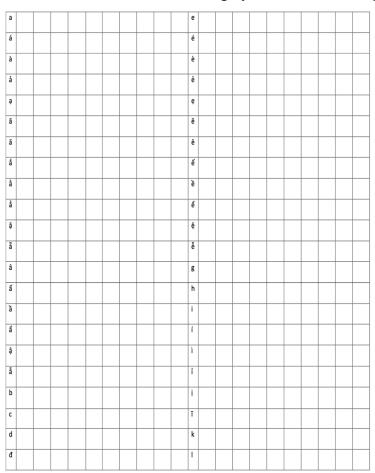
II. Mô tả về bộ dữ liệu

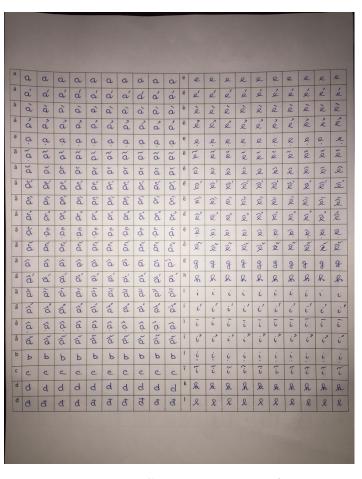
1. Cách thu thập dữ liệu

Dữ liệu được nhóm thu thập từ hơn 30 người tình nguyện ở thành thành phố Quảng
 Ngãi và Quảng Nam. Nhóm sẽ góp chung dữ liệu với nhóm bạn Đặng Văn Minh

để làm *Trainning set* và *Validation set*. Nhóm sẽ thu thập thêm dữ liệu để làm tập *Test set* dành riêng cho nhóm để đánh giá độ chính xác của mô hình.

- Nhóm sẽ chuẩn bị những mẫu giấy A4 như *hình 2* và sẽ nhờ người viết tay những con chữ vào các ô giấy. Sau khi viết xong sẽ như *hình 3*.

Hình 2: Mẫu dữ liệu

Hình 3: Mẫu dữ liêu đã được viết

- Để lấy từng con chữ trong mẫu dữ liệu đã được viết ở *Hình 3*, nhóm đã thực hiện lần lược theo các bước sau:

Bước 1:

• Sử dụng **cv2 edge detection** để cắt gọn những khoảng trắng dư thừa để thuận tiện trong việc lọc các ô chữ.

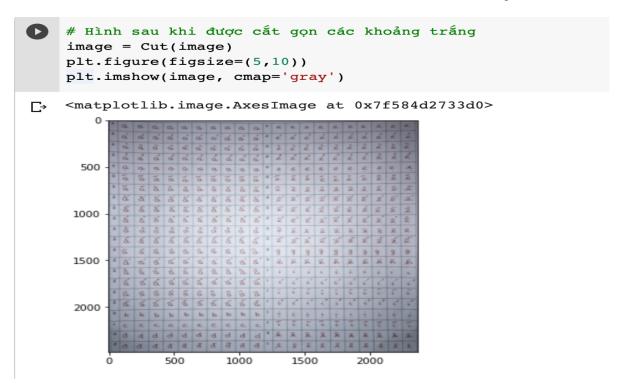
- Cắt gọn những khoảng trắng dư thừa

```
[ ] def Cut(image):
    gray = cv2.cvtColor(image, cv2.COLOR_BGR2GRAY)
    thresh = cv2.adaptiveThreshold(gray,255,cv2.ADAPTIVE_THRESH_GAUSSIAN_C, cv2.THRESH_BINARY_INV,57,5)
    contours = cv2.findContours(thresh, cv2.RETR_EXTERNAL, cv2.CHAIN_APPROX_SIMPLE)[0]
    max = -1
    L = []
    for cnt in contours:
        x, y, w, h = cv2.boundingRect(cnt)
        if cv2.contourArea(cnt) > max:
            x_max, y_max, w_max, h_max = x, y, w, h
            max = cv2.contourArea(cnt)
    table = image[y_max:y_max+h_max, x_max:x_max+w_max]
    return table
```

Hình 4: Code cắt các khoảng trắng dư thừa

Mục đích của đoạn code trên là tìm ra được hình chữ nhật lớn nhất có trong hình. Đầu tiên dùng hàm **cv2.findContours** để lấy được danh sách các contours có trong bức ảnh nhị nhân. Mỗi countours được lưu trữ dưới dạng vector các điểm.

- Sau đó dùng hàm cv2.boudingRect để lấy được toạ độ các hình chữ nhật có trong hình. Trong đó x, y là toạ độ trọng tâm của hình chữ nhật và w, h là chiều dài và chiều rộng của hình chữ nhật đó.
- Sau khi tìm được toạ độ của hình chữ nhật lớn nhất, nhóm thực hiện cắt và được hình như bên dưới.

Hình 5: Hình ảnh dữ sau khi được cắt

Bước 2:

Lọc từng ô chữ sau khi đã được cắt gọn ở hình 4.

```
cnts = cv2.findContours(thresh, cv2.RETR_TREE, cv2.CHAIN_APPROX_SIMPLE)
cnts = cnts[0] if len(cnts) == 2 else cnts[1]
for c in cnts:
    area = cv2.contourArea(c)
   if area < 1000:
       cv2.drawContours(thresh, [c], -1, (0,0,0), -1)
# Xoá các yếu tố gây nhiễu
vertical kernel = cv2.getStructuringElement(cv2.MORPH RECT, (1,5))
thresh = cv2.morphologyEx(thresh, cv2.MORPH_CLOSE, vertical_kernel, iterations=9)
horizontal_kernel = cv2.getStructuringElement(cv2.MORPH_RECT, (5,1))
thresh = cv2.morphologyEx(thresh, cv2.MORPH_CLOSE, horizontal_kernel, iterations=4)
# Sắp xếp theo hàng trên xuống dưới và từng hàng từ trái sang phải
invert = 255 - thresh
cnts = cv2.findContours(invert, cv2.RETR TREE, cv2.CHAIN APPROX SIMPLE)
cnts = cnts[0] if len(cnts) == 2 else cnts[1]
(cnts, _) = contours.sort_contours(cnts, method="top-to-bottom")
data_rows = []
row = []
for (i, c) in enumerate(cnts, 1):
   area = cv2.contourArea(c)
   if area < 50000:</pre>
       row.append(c)
            (cnts, _) = contours.sort_contours(row, method="left-to-right")
            data_rows.append(cnts)
           row = []
```

Hình 6: Code lọc từng ô chữ trong mẫu dữ liệu

Sau khi đã có được vị trí của các hàng và vị trí của các từng ô trong mỗi hàng.
 Nhóm tiến hành duyệt từng ô chữ và lưu vào drive.

```
# Lặp lại từng ô
count = 1
for row in data rows:
  for c in row:
   mask = np.zeros(image.shape, dtype=np.uint8)
    cv2.drawContours(mask, [c], -1, (255,255,255), -1)
    result = cv2.bitwise_and(image, mask)
    result[mask==0] = 255
    img_result = result
    try:
     final = Cut(img result)
      final = cv2.cvtColor(final, cv2.COLOR BGR2GRAY)
      final = final[10:110, 10:110]
      final = cv2.cvtColor(final, cv2.COLOR_GRAY2RGB)
      cv2.imwrite('/content/gdrive/My_Drive/My_Data/image_' + str(count) + '.JPG' , final)
    except:
      continue
```

Hình 7: Code mô tả duyệt từng ô và lưu vào drive

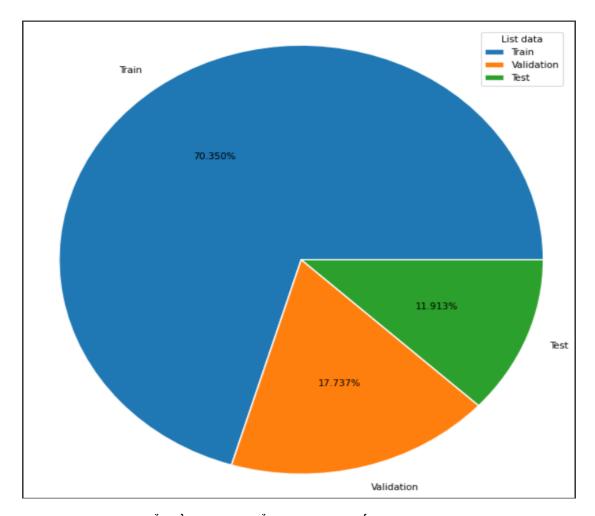
Bước 3:

Sau khi thực hiện việc lọc và cắt từng tấm ảnh chỉ chứa 1 chữ cái riêng biệt sau đó phân loại các tấm ảnh về thành những thư mục riêng.

2. Phân chia dữ liệu

- Sau khi phân loại và gán nhãn cho dữ liệu, nhóm thống kê được tổng cộng 29.211
   mẫu với 89 class, trung bình mỗi class sẽ có khoảng 328 tấm ảnh.
- Nhóm chia dữ liệu thu thập được thành 3 tập training set, validation set và test set với số lượng như sau:
  - Training set với 20.740 mẫu, các mẫu từ training set và validation set được
    thu thập từ nhiều người viết khác nhau và mỗi người chỉ được viết tờ thu thập
    dữ liêu tối da là hai lần.
  - Validation set với 5.229 mẫu, dùng để đánh giá mô hình sau khi train. Các mẫu ở tập này không được dùng để huấn luyện mô hình.
  - Test set với 3.512 mẫu được thu thập riêng biệt với hai tập trên.

Hình 8: Biểu đồ pie-chart thể hiện sự phân bố của các tập data set

III. Xử lý dữ liệu và trích xuất đặc trưng

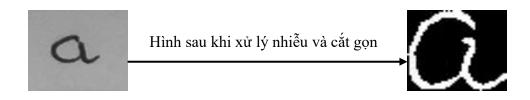
1. Tiền Xử lý dữ liệu

- Mỗi tấm ảnh trong tập train và tập validation đều được chuyển thành ảnh nhị phân (trắng đen) và xử lý nhiễu.
- Cắt bớt các khoảng trắng dư thừa xung quanh chữ.

```
[ ] # Hàm cắt gọn ảnh bằng cách xác định các countours
    def crop_images(img):
        blur = cv2.GaussianBlur(img,(7,7),0)
        thresh = cv2.adaptiveThreshold(blur,255,cv2.ADAPTIVE THRESH GAUSSIAN C,cv2.THRESH BINARY INV,7,7)
        contours = cv2.findContours(thresh, cv2.RETR EXTERNAL, cv2.CHAIN APPROX SIMPLE)[0]
        x_{min} = 10**9
        x max = 0
        y_{min} = 10**9
        y max = 0
        for cnt in contours:
            x, y, width, height = cv2.boundingRect(cnt)
            if cv2.contourArea(cnt) > 0:
                x \min = \min(x \min, x)
                y min = min(y min, y)
                if x + width > x max:
                    x max = x + width
                if y + height > y max:
                    y max = y + height
        table = thresh[y min: y max, x min:x max]
        return table
```

Hình 9: Code cắt bớt các khoảng trắng dư thừa xung quanh chữ

- Sau khi nhóm cắt bớt các khoảng trắng xung quanh chữ, nhóm đã thống kê được min của width và height là (4, 15).
- Tiếp theo nhóm tiến hành thử resize về kích thước (4, 15) của một vài hình thì nhận thấy hình không còn được rõ. Do dó nhóm quyết định xoá các hình có width < 14.

Sau đó resize về khích thước 14x16. Nhóm quyết định resize về kích thước 14x16
 là vì những chữ y, h khi nhóm thử về kích thước 16x16 thì hình không còn được rõ
 và bị hư.

2. Xử lý dữ liệu

2.1. Sử dụng kỹ thuật HOG để trích xuất đặc trưng của ảnh

2.1.1. Giới thiệu về thuật toán HOG

Thuật toán **HOG** (Histogram of oriented gradient) là một thuật toán tuy cổ điển nhưng cũng rất đơn giản và hiệu quả trong việc xử lý ảnh. Thuật toán này sẽ tạo ra các bộ mô tả đặc trưng (feature descriptor) với mục đích phát hiện vật thể (object detection). Từ một bức ảnh ta sẽ lấy ra 2 ma trận quan trọng giúp lưu thông tin ảnh đó là độ lớn **gradient** (gradient magniture) và phương của **gradient** (gradient orientation). Bằng cách kết hợp 2 thông tin này vào một biểu đồ phân phối **histogram**, cuối cùng chúng ta sẽ thu được một **vector** mang những đặc trưng **HOG** (các số thực) đại diện cho một ảnh.

2.1.2. Tính toán gradient

- Trong xử lý ảnh, độ dốc (tức **gradient**) đang nói đến ở đây chính là độ dốc về mức sáng. Hay nói cách khác chính là sự thay đổi các giá trị **pixel** trong ảnh.
- Tính toán **gradient** theo trục Ox(Gx) và Oy(Gy) bằng hàm có sẵn trong OpenCV.

```
1 # Calculate gradient gx, gy
2 gx = cv2.Sobel(gray, cv2.CV_32F, dx=0, dy=1, ksize=3)
3 gy = cv2.Sobel(gray, cv2.CV_32F, dx=1, dy=0, ksize=3)
```

• Kích thước của Gx và Gy đều bằng ảnh gốc. Như vậy mỗi pixel trên Gx sẽ ứng với 1 pixel ở tọa độ tương ứng trên Gy. Vì vậy giá trị độ lớn gradient và phương gradient được tạo ra từ 2 gradient Gx và Gy sẽ xác định được độ lớn và phương tại mỗi pixel.

Công thức tính đô lớn của gradient:

$$G=\sqrt{G_x^2+G_y^2}$$

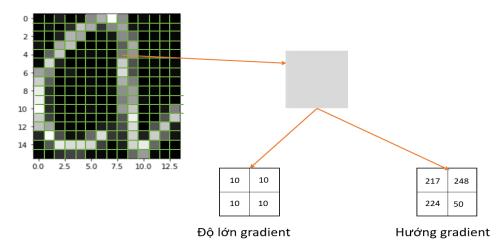
Công thức tính phương của gradient:

$$\theta = \arctan(\frac{G_y}{G_x})$$

- Sử dụng hàm có sẵn trong **OpenCV** để tính độ lớn và phương của gradient:
- # Python Calculate gradient magnitude and direction (in degrees)
  mag, angle = cv2.cartToPolar(gx, gy, angleInDegrees=True)

2.1.3. Các bước tính HOG

- Ta nhân thấy đặc trưng của mỗi bức ảnh được biểu diễn thông qua 2 thông số đó là mức độ thay đổi cường độ màu sắc (ma trận gradient magnitude) và hướng thay đổi cường độ màu sắc (ma trận gradient direction). Do đó chúng ta cần tạo ra được một bộ mô tả (feature descriptor) sao cho biến đổi bức ảnh thành một véc tơ mà thể hiện được cả 2 thông tin này.
- Để làm được như vậy thì hình ảnh được chia thành một lưới ô vuông, mỗi ô vuông có kích thước 2 x 2 pixels. Như vậy ta sẽ có 4 giá tri hướng và 4 giá tri đô lớn ứng với mỗi ô như ma trân bên dưới.

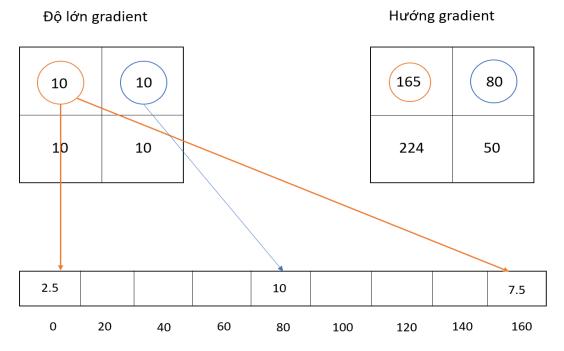

- Sau khi tìm được hướng và độ lớn của các khối nhỏ 2 x 2 pixels, ta sẽ vote giá trị độ lớn của mỗi pixel vào khoảng hướng có cùng vị trí tọa độ vào 1 trong 9 bin sau khi xác định được hướng của pixel thuộc pin tương ứng.
- Trong trường hợp **độ lớn của phương gradients** không chia hết cho đầu mút (nghĩa là không chia hết cho 0, 20, 40...), ta sẽ sử dụng công thức **linear interpolation** để phân chia độ lớn gradient về 2 biên liền kề.
  - Công thức linear interpolation:
    - Giá trị phương gradient bằng x tương ứng với độ lớn gradient y có cùng vị trí tọa độ (x thuộc [x₀, x₁]). Khi đó:
    - Tại **bin** thứ 1-1:

$$x_{l-1} = rac{(x_1 - x)}{x_1 - x_0} * y$$

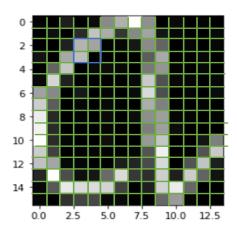
O Tại bin thứ l:

$$x_l = \frac{(x-x_0)}{x_1-x_0} * y$$

Hình 9: Biểu diễn phương và độ lớn các pixels vào các bin

• Tiếp theo, ta sẽ chuẩn hóa vector histogram theo block gồm 4 ô, mỗi ô 2x2 pixel.

• Quá trình chuẩn hóa sẽ được thực hiện chuẩn hóa một block có kích thước 2 x 2 đầu tiên, mỗi block chứa 4 ô, mỗi có có kích thước 2 x 2 pixel, như vậy chúng ta sẽ có 4 vector histogram kích thước 1 x 9 và khi ghép nối tiếp nhau sẽ được một vector có 36 phần tử. Sau đó ta chuẩn hóa theo công thức bên dưới.

L2-norm,
$$\mathbf{v} \to \mathbf{v}/\sqrt{\|\mathbf{v}\|_2^2 + \epsilon^2}$$
;

- L2 norm: sau chuẩn hóa, độ dài của vector bằng 1.
- Sau đó dịch block đó sang 1 ô và ta sẽ thực hiện chuẩn hóa cho block đó. Sau khi đi qua hết 195 vị trí (vì ảnh có kích thước 14 x 16) và ghép nối tiếp các vector có 36 phần tử lại với nhau ta sẽ có một vector có 36 x 13 x 15 = 7020 phần tử. Đây là vector HOG đại diện cho toàn bộ hình ảnh.

IV. Các mô hình sử dụng

Với bài toán phân loại chữ viết tay tiếng việt, nhóm em sẽ dùng các model sau để huấn luyện:

- Logistic Regression
- Support vector machine (SVM)
- Multi layer Perceptron (MLPClassifier)

1. Thực nghiệm trên Logistic Regression

```
[16] from sklearn.linear_model import LogisticRegression
   model_LG = LogisticRegression(C = 0.1, max_iter=1000)
   model_LG.fit(X_train, Y_train)
```

- Các thông số:
  - C: Thông số dùng để ngăn chặn sự overfit của mô hình, C càng nhỏ thì mô hình sẽ ít bị overfit (nhưng quá nhỏ sẽ bị underfit).
  - Max_iter: Số lần lặp tối đa để thuật toán có thể tìm ra local.

2. Thực nghiệm trên Support vector machine (SVM)

```
[ ] from sklearn.svm import SVC
  model_SVM_rbf = SVC(C=1000, kernel = 'rbf', gamma=0.001)
  model_SVM_rbf.fit(X_train, Y_train)
```

• Các thông số:

- C (Regularization): Tham số điều chỉnh việc có nên bỏ qua các điểm dữ liệu bất thường trong quá trình tối ưu mô hình SVM. Nếu tham số này có giá trị lớn, quá trình tối ưu sẽ chọn một siêu phẳng sao cho siêu phẳng này phân cách tất cả các điểm dữ liệu một cách tốt nhất, từ đó khoảng cách giữa siêu phẳng tới các điểm dữ liệu của các lớp sẽ có giá trị nhỏ (small-margin).
- Gamma: Tham số gamma xác định việc sử dụng bao nhiều điểm dữ liệu cho việc xây dựng siêu phẳng phân cách. Với giá trị gamma nhỏ, các điểm dữ liệu nằm xa đường phân cách sẽ được sử dụng trong việc tính toán đường phân cách. Ngược lại, với giá trị gamma lớn, chỉ những điểm nằm gần đường phân cách mới được sử dụng để tính toán.

3. Thực nghiệm trên Multi layer Perceptron (MLPClassifier)

model_MLP = MLPClassifier(hidden_layer_sizes=(1000, 1000, 1000), max_iter=500)
model_MLP.fit(X_train, Y_train)

Các thông số:

• Hidden_layer_sizes: Số lượng hidden layer và số neuron của mỗi layer.

V. Đánh giá kết quả

- Để đánh giá kết quả, chúng em sẽ sử dụng cách tính accuracy, accuracy càng cao thì mô hình càng tốt.
- Sau quá trình training các model thì nhóm em đạt được các kết quả trên tập validation và tập test như sau.

1. Model Logistic Regression

```
[16] from sklearn.linear_model import LogisticRegression
    model_LG = LogisticRegression(C = 0.1, max_iter=1000)
    model_LG.fit(X_train, Y_train)
    y_pred_vali = model_LG.predict(X_vali)
    y_pred_test = model_LG.predict(X_test)
```

• Kết quả trên tập validation:

accuracy			0.67	5229
macro avg	0.66	0.65	0.65	5229
weighted avg	0.67	0.67	0.66	5229

→ Accuracy: 67%

• Kết quả trên tập test:

accuracy			0.63	3512
macro avg	0.65	0.63	0.63	3512
weighted avg	0.65	0.63	0.63	3512

→ Accuracy: 63%

2. Model SVM

 Nhóm em thực hiện training sử dụng model SVM với 3 kernel: linear, polynomial và rbf. Kết quả cho thấy accuracy trên tập validation và tập test nếu sử dụng kernel rbf là cao nhất.

```
[ ] from sklearn.svm import SVC
    model_SVM_rbf = SVC(C=1000, kernel = 'rbf', gamma=0.001)
    model_SVM_rbf.fit(X_train, Y_train)
    y_pred_vali = model_SVM_rbf.predict(X_vali)
    y_pred_test = model_SVM_rbf.predict(X_test)
```

• Kết quả trên tập validation:

accuracy			0.70	5229
macro avg	0.69	0.69	0.69	5229
weighted avg	0.70	0.70	0.70	5229

- → Accuracy: 70%
- Kết quả trên tập test:

accuracy			0.67	3512
macro avg	0.67	0.67	0.66	3512
weighted avg	0.68	0.67	0.66	3512

→ Accuracy: 67%

3. Model Multi layer Perceptron (MLPClassifier)

```
model_MLP = MLPClassifier(hidden_layer_sizes=(1000, 1000, 1000), max_iter=500)
model_MLP.fit(X_train, Y_train)
y_pred_vali = model_MLP.predict(X_vali)
y_pred_test = model_MLP.predict(X_test)
```

• Kết quả trên tập validation:

accuracy			0.71	5229
macro avg	0.70	0.70	0.70	5229
weighted avg	0.71	0.71	0.71	5229

→ Accuracy: 71%

• Kết quả trên tập test:

accuracy			0.68	3512
macro avg	0.69	0.68	0.68	3512
weighted avg	0.69	0.68	0.68	3512

→ Accuracy: 68%

♣Nhận xét:

- Các mô hình đều cho kết quả tốt (đều trên 60%)
- Mô hình MLP-Classifier cho kết quả tốt nhất trên cả 2 tập validation và test.

VI. Kết luận và hướng cải thiện

1. Kết luận chung

- Mô hình sau khi training cho kết quả tốt, điểm accuracy cao nhất đạt đến 0.71%.
- Các class 'ấ', 'ẩ', 'ỉ', 'ô', 'ỗ', 'ổ', 'ữ', 'y' có f1-score dưới 50%, riêng class 'y' có f1-score 25% và bị dự đoán sang class 'y' khá nhiều, class 'ữ' bị dự đoán sang class 'ứ' và 'ừ'. Nguyên nhân là các dữ liệu trong lúc thu thập và cắt ảnh đã bị nhiễu khá nhiều.

2. Các hướng cải thiện bài toán

- Accuracy các model nhóm em chọn cho kết quả chung là khá cao nhưng có nhiều class vẫn dự đoán sai, nên phải học và tìm hiểu thêm nhiều model tốt hơn nữa.
- Tìm hiểu thêm các phương pháp rút trích đặc trưng khác ngoài rút trích đặc trưng HOG.
- Cải thiện cách thu thập dữ liệu và tiền xử lý ảnh vì có nhiều ảnh bị nhiễu khá nhiều
- Tăng thêm kích thước dữ liệu cho bài toán.
- Phát triển bài toán nhận diện chữ viết tay Tiếng Việt thành bài toán nhận diện nhiều chữ viết tay Tiếng việt liền kề nhau, dẫn tới khả năng đọc được nguyên cả một đoạn văn bản và chuyển sang dạng text.

VII. Tài liệu tham khảo

[1] https://learnopencv.com/histogram-of-oriented-

gradients/?fbclid=IwAR3T6jgM Zx49uGF-

kbyAsefEL2pK3GIXYmnaBCTIRhjBoGNxOu3i-H87tA

- [2] https://minhng.info/tutorials/histograms-of-oriented-gradients.html
- $[3] \ \underline{https://phamdinhkhanh.github.io/2019/11/22/HOG.html\#211-t%C3\%ADnhto\%C3\%A1n-gradient}$
- [4] https://www.noron.vn/post/gioi-thieu-ve-support-vector-machine-trong-machine-learning-40dxtjcmrdye
- [5] https://machinelearningcoban.com/2017/04/09/smv/
- [6] https://scikit-learn.org/stable/modules/svm.html#svm-kernels
- [7] https://cafedev.vn/tu-hoc-ml-dieu-chinh-sieu-tham-so-svm-bang-gridsearchev-ml/
- [8] https://blog.vietnamlab.vn/danh-gia-model-cua-machine-learning/
- [9] https://stackoverflow.com/questions/59182827/how-to-get-the-cells-of-a-sudoku-grid-with-opency